

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ДОСКОЧИНСЬКА ЛЮБОВ СЕМЕНІВНА

УДК 336.742:336.743:339.9: 339.722:339.743

**СВІТОВІ РИНКИ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2017

Дисертація на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі міжнародного економічного аналізу і фінансів у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
ЛАПЧУК Богдан Юрійович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри міжнародного економічного
аналізу і фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЦИГАНОВ Сергій Андрійович,
Інституту міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
професор кафедри міжнародних фінансів;

кандидат економічних наук, доцент
ПОЛЯКОВА Юлія Володимирівна,
Львівська комерційна академія,
декан факультету міжнародних економічних відносин.

Захист відбудеться “___” _____ 2017 р. о ___ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.051. 21 Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19, ауд. 205.

Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (79005, м. Львів, вул. Драгоманова, 5).

Автореферат розісланий “___” _____ 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к. е. н., доцент

Ю. Б. Федунь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах глобалізації зростає залежність національних економік від зовнішніх факторів, що зумовлює пошуки шляхів і способів забезпечення активів від зовнішніх шоків. Вирішити це завдання можна за допомогою дорогоцінних металів – золота і срібла, як альтернативних джерел інвестування. Незважаючи на офіційно визнану демонетизацію, ці метали продовжують відігравати важливу роль у фінансовій діяльності держави та в економіці загалом. Дорогоцінні метали ефективно використовуються з метою диверсифікації валютного портфеля, а також як страховий фонд держав, завдяки тому, що вони є не лише засобом збільшення заощаджень, а й забезпечують хеджування заощаджень від знецінення.

Аналіз еволюції ролі дорогоцінних металів в економіці держав підтверджує, що, попри демонетизацію, вони продовжують активно використовуватися як фінансовий актив. Світові ринки золота і срібла – це складний механізм, на ньому оперують професійні учасники, які здійснюють операції купівлі-продажу металів як у матеріальній, так і в нематеріальній формах, що зумовлює значний попит на дорогоцінні метали в інвестиційній діяльності. Крім того, в умовах фінансової глобалізації, світові ринки золота і срібла перестали бути лише фізичним майданчиком для торгівлі металом, це сукупність економічних відносин між країнами світу, що стосуються торгівлі дорогоцінними металами.

Вагомий внесок у дослідження проблем функціонування світового ринку дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема, А. Г. Барсегян, А. Грінспен, Б. Блеккет, Б. Ейшенгрін, Ф. Кідленд, Б. Люсі, В. Джевонс, В. Михальський, Д. Баур, Д. Вуд, Дж. МакКоун, Дж. Р. Зіммерман, Є. О. Медведкіна, Л. М. Чиж, Л. Мізес, Л. Н. Красавіна, М. Бордо, М. О'Браян, П. Темін, М. Фрідман, Н. Льюїс, П. Кругман, Р. Зеллік, Р. Мандел, С. Хармстон, Т. МакДермотт, Ф. Капі, Ч. Кінделбергер та ін.

Вивченням фінансової глобалізації та її проявів у світі займалися такі науковці: М. Айхан Косе, Ю. І. Біленко, Ш. Вей, Д. К. Дас, Ф. Лейн, Дж. Мілесі-Ферретті, Ю. В. Полякова, І. Прасад, Л. О. Примостка, К. Рогофф, С. А. Циганов, О. О. Чуб, С. Л. Шмуклер та ін.

Попри значну кількість публікацій, присвячених висвітленню основних закономірностей функціонування світових ринків дорогоцінних металів за умов фінансової глобалізації, актуальними залишаються детальніший аналіз факторів, які впливають на коливання світових цін дорогоцінних металів, аналіз зміни структури попиту і пропозиції на ці метали, а також дослідження трансформації ролі золота і срібла. Не висвітлено в науковій літературі й те, які саме фактори впливають на коливання реальної ціни золота і срібла та чи однаковими вони є для цих металів. Крім того, важливо з'ясувати різницю у формуванні цін на світових і національному ринках в умовах фінансової

глобалізації. Теоретична та практична цінність таких досліджень зумовили вибір теми дисертації, її мету, завдання та структуру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота – це складова науково-дослідної роботи кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів Львівського національного університету імені Івана Франка за такими напрямками: “Дослідження механізмів інституційних змін та інституційного середовища економічного розвитку в країнах Центральної та Східної Європи” (номер державної реєстрації 0110U003149, січень 2010 – грудень 2012 року); “Дослідження проблеми вибору та формування оптимальної траєкторії економічного розвитку держав в умовах їх значної торговельної та фінансової відкритості” (номер державної реєстрації 0113U000869, січень 2013 – грудень 2016).

Мета та завдання дослідження. Основною метою дисертаційної роботи є дослідження особливостей функціонування світових ринків дорогоцінних металів за умов фінансової глобалізації, а також визначення факторів впливу на коливання цін дорогоцінних металів в Україні та у світі.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення низки взаємопов'язаних завдань:

- уточнити і доповнити визначення світових ринків дорогоцінних металів, а також з'ясувати сутність і зміст їхнього функціонування;
- простежити еволюцію та виокремити основні етапи розвитку світових ринків дорогоцінних металів, дослідити кон'юнктуру світових ринків золота і срібла;
- систематизувати та класифікувати зафіксовані в літературі фактори впливу на ціни дорогоцінних металів;
- здійснити аналіз функцій, які виконують дорогоцінні метали в умовах фінансової глобалізації;
- здійснити оцінку впливу показників економіки США та сучасних глобалізаційних процесів на реальні й номінальні ціни дорогоцінних металів у світі;
- визначити зв'язок між темпами фінансової глобалізації та коливанням цін на золото і срібло в світі станом на кінець року, а також обсягом золотих резервів;
- окреслити тенденції й суперечності розвитку ринку дорогоцінних металів у світі та в Україні і порівняти прибутковість депозитів у дорогоцінних металах і в національній валюті.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та методичні засади формування ринку дорогоцінних металів.

Об'єктом дослідження є функціонування ринків дорогоцінних металів у світі та в Україні в умовах фінансової глобалізації, а також роль золота і срібла в економіці після офіційного процесу демонетизації.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційної роботи є як загальнонаукові, так і спеціальні економічні методи, що в

комплексі використовуються дисертантом для вирішення поставлених завдань та досягнення мети дослідження. У роботі використано такі загальнонаукові методи: для розкриття теоретичних положень з визначення сутності світового ринку дорогоцінних металів, золотовалютних резервів та фінансової глобалізації – системний аналіз наукового пізнання і метод логічного узагальнення; для аналізу тенденцій розвитку ринку дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації застосовано метод аналізу і синтезу, узагальнення та деталізації, порівняльний метод; для наочного відображення статистичного аналізу – графічний і табличний методи; для визначення виду залежностей між темпами фінансової глобалізації у світі та цінами золота і срібла на кінець року – кореляційний аналіз; для моделювання впливу економіки США і глобалізаційних процесів у світі на ціни дорогоцінних металів – регресійний аналіз; для розвитку класифікацій функцій дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації та факторів впливу на ціни золота і срібла – метод порівняння та систематизації.

Теоретичною методологічною основою дисертаційної роботи слугують основні положення і висновки, сформульовані у наукових фундаментальних працях вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері функціонування ринків дорогоцінних металів.

Емпіричну базу дослідження формують статистичні відомості.

Інформаційною базою дослідження є праці українських і зарубіжних фахівців, присвячені ціноутворенню на ринку дорогоцінних металів; матеріали періодичної преси; результати теоретичних і практичних розробок вітчизняних і зарубіжних авторів, особисті розрахунки автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого наукового завдання – поглиблення та вдосконалення теоретичних положень, спрямованих на формування нових підходів до теорії і практики функціонування світових ринків дорогоцінних металів як сукупності економічних відносин між різними країнами. Наукову новизну та особистий внесок автора засвідчують такі основні результати дослідження:

уперше:

– змодельовано та доведено вплив економіки США на світові ціни золота і срібла в період з січня 1999 року по грудень 2015 року на основі економетричного оцінювання, що дало змогу визначити особливості впливу розвитку економіки США та цін на нафту на світові ціни дорогоцінних металів до і після світової фінансової кризи; зокрема, виявлено, що в період до грудня 2007 року на ціни дорогоцінних металів на світовому ринку значним був вплив індексу долара США та світової ціни на нафту, тоді як у період після січня 2008 року ціна нафти перестала впливати на ціну золота, натомість значущим став вплив рівня інфляції в США на ціну дорогоцінного металу; доведено позитивний взаємозв'язок між індексом економічної глобалізації, зміною обсягів золотих резервів у світі та зміною цін золота й срібла у світі;

удосконалено:

– визначення світового ринку дорогоцінних металів, який запропоновано трактувати як сукупність спеціальних центрів купівлі-продажу дорогоцінних металів за ринковими цінами, а також економічних відносин між різними країнами з метою цілодобової торгівлі фізичним металом (золото, срібло, платина, метали платинової групи) та похідних інструментів за умов практично повної відсутності державного регулювання купівлі-продажу золота, срібла, платини і металів платинової групи;

– класифікацію факторів впливу на ціну дорогоцінних металів. Виокремлено: фізичні, економічні, політичні і психологічні фактори. До фізичних факторів віднесено обмежений обсяг запасів дорогоцінних металів і технологічну складність процесу видобування цих металів. До економічних – тенденції на валютному ринку, інфляцію, дефіцит платіжного балансу за поточними операціями, стан золотовалютних резервів. Політичними факторами вважаємо законодавчі обмеження на купівлю і торгівлю золотом, політичні конфлікти. Психологічні фактори – це спекуляції на біржі, війни, різні моделі поведінки споживачів;

набули подальшого розвитку:

– розробка принципів використання дорогоцінних металів перед офіційним процесом демонетизації і після нього з виокремленням основних функцій, які золото і срібло виконують в умовах фінансової глобалізації (засіб нагромадження, страховий фонд грошової системи держави, індикатор політичного та економічного клімату держави);

– дослідження зв'язку між темпами фінансової глобалізації у країнах з різним рівнем доходу та приростом світових цін золота і срібла на кінець року, а також ростом золотих резервів у світі; з'ясовано, яка група країн найбільше корелює зі зміною цін на дорогоцінні метали в умовах фінансової глобалізації; дослідження взаємозв'язку між темпами фінансової глобалізації і обсягом золотих резервів в Україні;

– аналіз основних етапів розвитку світових ринків дорогоцінних металів та їх еволюції в умовах фінансової глобалізації, а також дослідження структури попиту та пропозиції золота і срібла у світі, динаміки цін дорогоцінних металів, а також їх зміни впродовж чинності угод центральних банків щодо золота;

– аналіз прибутковості депозитів у дорогоцінних металах і в національній валюті та дослідження напрямів державного валютного регулювання в управлінні золотовалютними резервами, що передбачають зміни у структурі резервів (зокрема, зростання частки золота, оскільки в умовах інфляції та знецінення паперово-кредитних грошей у країнах, що розвиваються, ціна дорогоцінного металу має тенденцію до зростання).

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що виявлено особливості функціонування ринку дорогоцінних металів у сучасних економічних умовах, які центральні органи виконавчої і

законодавчої влади можуть враховувати при розробці валютної політики, ефективної в умовах високої інфляції. Матеріали дисертаційного дослідження можуть послужити викладачам вищих навчальних закладів під час підготовки спеціалізованих навчальних курсів, лекцій і навчальних посібників з питань структури, функціонування і ціноутворення на ринку дорогоцінних металів, а також науковцям, які досліджують механізми ефективного хеджування інвестиційного портфеля за нестабільної економічної ситуації в країні. Результати дослідження були використані Львівським національним університетом імені Івана Франка в організації навчального процесу та розробці методичних матеріалів, наукових програм впродовж 2015-2016 навчального року для викладання дисциплін “Теорія грошей”, “Валютна політика” та “Міжнародні фінанси” (довідка № 531 – М від 09.02.2017 р.); АТ “Райффайзен Банк Аваль” (довідка № Д5 – В11/62-05 від 06.02.2017 р.) та АТ “Державний ощадний банк України” (довідка № 42 від 06.02.2017 р.) для прогнозування попиту на золото і з метою аналізу наявних операцій з дорогоцінними металами.

Особистий внесок здобувача. Усі викладені наукові положення, гіпотези, теоретичні висновки та пропозиції сформульовані автором самостійно на підставі результатів проведених наукових досліджень, які опубліковано у наукових виданнях.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на п’яти конференціях: “Міжнародні відносини: політичні, правові, економічні, лінгвокраїнознавчі аспекти” (м. Львів, 30.01.2012 р.); “Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право” (м. Львів, 05.04.2012 р.); “Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти” (м. Львів, 19.09.2012 р.); “Актуальні проблеми економіки України: науковий підхід до їх вирішення” (м. Тернопіль, 27–28.02.2013 р.); “Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти”, (м. Львів, 23–24.10.2014 р.), а також на трьох наукових семінарах кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів Львівського національного університету імені Івана Франка: “Економічний аналіз попиту на дорогоцінні метали в економіці” (м. Львів, 30.09.2013 р.); “Фактори впливу на коливання ціни золота та срібла” (м. Львів, 05.05.2014 р.); “Порівняльний аналіз факторів впливу на ціну золота і срібла в Україні і на світовому ринку” (м. Львів, 15.10.2015 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких 6 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України та Польщі, 4 тези доповідей за матеріалами міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій загальним обсягом 3,02 авт. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 162 сторінках комп’ютерного набору. Робота містить 18 таблиць, 17 формул, 29 рисунків і 24 додатки. Список використаних джерел налічує 233 позиції.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито науково новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі дисертації** – *“Фінансова глобалізація та світові ринки дорогоцінних металів: теоретичні аспекти”* – охарактеризовано еволюцію поглядів науковців на роль дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації та запропоновано уточнене визначення світових ринків дорогоцінних металів; проаналізовано переваги дорогоцінних металів як засобу інфляційного хеджування; виокремлено чотири групи факторів впливу на ціни дорогоцінних металів; розкрито сутність фінансової глобалізації та виокремлено її основні переваги та недоліки; проаналізовано функції дорогоцінних металів як грошей.

Офіційний процес демонетизації не позбавив золото і срібло важливої ролі у фінансовій діяльності держави та й в економіці загалом. Історично склалося так, що дорогоцінні метали були універсальною валютою як у період біметалізму (золото і срібло), так і в період монOMETалізму (золото). Хоча за цими металами офіційно закріплено статус товару, дотепер їм не знайшлося повноцінної альтернативи у виконанні такої функції грошей як засіб нагромадження.

Науковців, які вивчали роль дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації, схематично можна поділити на дві групи – прихильників ідеї відродження ролі золота в сучасній фінансовій системі, хоча й в новому форматі, та тих, хто наголошує на послабленні позиції дорогоцінних металів у сучасному світі.

Прихильники прив'язки валюти до дорогоцінного металу наголошують на властивості металу адаптуватися до потреб ринку, а також на властивості, залежно від вимог ринку, перетікати зі сфери скарбів у сферу обігу і навпаки, забезпечуючи цим самим більшу довгострокову стабільність цін. Дорогоцінні метали були поширеним засобом обміну, що надзвичайно важливо для функціонування будь-якого суспільства, а без прив'язки валют до дорогоцінного металу економіка втрачає можливість протидіяти інфляції.

Противники цієї ідеї підкреслюють, що золото і срібло не можуть слугувати точним мірилом інших товарів, оскільки їхня ціна коливається. Таким мірилом може бути лише праця. Прив'язка валют до дорогоцінного металу спричинила перетворення звичайного спаду комерційної діяльності у Велику депресію.

Найбільшою перевагою дорогоцінних металів є те, що якою б довгою не була їхня історія в ролі грошей, вони продовжують залишатися дорогоцінним товаром, тоді як в умовах інфляції ціни на товари зростають. Як засіб інфляційного хеджування золото, знову ж таки, проявляє себе краще за срібло, про що свідчить аналіз кон'юнктури світового ринку дорогоцінних металів.

Запропоновано уточнене й доповнене визначення світових ринків дорогоцінних металів не лише як сукупності спеціальних центрів купівлі-продажу дорогоцінних металів за ринковими цінами, а й як системи економічних відносин між різними країнами з метою цілодобової торгівлі фізичним металом (золото, срібло, платина, метали платинової групи) та похідними інструментами за умов практично повної відсутності державного регулювання купівлі-продажу золота, срібла, платини і металів платинової групи.

На підставі аналізу факторів впливу на ціни дорогоцінних металів на світовому ринку в сучасних умовах виокремлено чотири основні групи факторів залежно від їх природи:

- фізичні фактори: обмежений обсяг запасів дорогоцінних металів; технологічна складність процесу видобування цих металів;
- економічні фактори: тенденції на валютному ринку, інфляція, дефіцит платіжного балансу рахунку поточних операцій, стан золотовалютних резервів;
- політичні фактори: законодавчі обмеження на купівлю і торгівлю золотом; політичні конфлікти;
- психологічні фактори: спекуляції на біржі, війни, різні моделі поведінки споживачів.

Фінансова глобалізація є важливою складовою економічної глобалізації та проявляється в інтеграції фінансової системи держави у міжнародні фінансові ринки та інституції з метою подальшого перетворення у єдиний світовий фінансовий простір шляхом лібералізації внутрішнього фінансового сектора та рахунку операцій з капіталом. Успішність такої трансформації залежить від розвитку фінансового сектора, ефективності державних інституцій, якості внутрішньої макроекономічної політики та торговельної інтеграції.

Серед переваг фінансової глобалізації виділено такі: збільшення внутрішніх заощаджень; зниження вартості капіталу; передача технології від розвинутих країн до країн, що розвиваються; розвиток внутрішнього фінансового ринку; підвищення спеціалізації виробництва та покращення макроекономічної політики та інститутів.

Найвагомішим недоліком фінансової глобалізації є відкритість до зовнішніх криз і чотири шляхи їх поширення, а саме: держава стає об'єктом ринкової дисципліни, встановленої іноземними та вітчизняними інвесторами; залежність окремих країн від міжнародного капіталу; поширення шоків через торгівлю, фінансові зв'язки та асиметричну інформацію.

З фінансовою глобалізацією дещо змінилися функції дорогоцінних металів як грошей. Зокрема, золото і срібло вже не слугують мірою вартості та засобом обігу, також ці метали вже не виконують функцію світових грошей.

Проте в сучасному суспільстві золото і срібло набули нових, не менш важливих функцій, а саме таких як:

- засіб нагромадження;
- страховий фонд грошової системи держави;
- індикатор політичного та економічного клімату держави.

На ціну платини і металів платинової групи найбільш помітно впливають фізичні фактори. Стрибки ціни на ці метали зумовлені стрімким зростанням промислового попиту за умов нееластичної пропозиції. Коливання цін цих металів не зумовлене фінансовою глобалізацією і спекуляціями на ринку.

Золото і срібло є значно більше затребуваними не лише в промисловості, а й в інвестиційній діяльності, ніж платина і метали платинової групи, що зумовлює вплив на ціну цих металів не лише фізичного фактора й обґрунтовує необхідність подальшого дослідження ролі золота і срібла в умовах фінансової глобалізації.

У другому розділі роботи – “Основні складові формування кон’юнктури на світових ринках золота і срібла” – досліджено кон’юнктуру світових ринків золота і срібла та з’ясовано основні причини зростання цін на дорогоцінні метали; визначено, яким є вплив центральних банків на ринкові умови; проведено аналіз угод центральних банків щодо золота.

Дослідження кон’юнктури світового ринку золота і срібла, проведене на основі аналізу структури попиту і пропозиції дорогоцінних металів, обсягу резервів, головних учасників ринку дорогоцінних металів і рівня цін, дало можливість зробити висновок, що, попри спробу Міжнародного валютного фонду вивести золото з міжнародної валютної системи у 1978 році, воно ще більше зміцнило свою позицію і ціна золота почала різко зростати, досягнувши свого піку у 1980 році.

Значним на ринкові умови залишився вплив центральних банків, що зумовлено тим, що в золотовалютних резервах зосереджено близько 18% усього видобутого золота, відповідно неконтрольований продаж золота може дестабілізувати світовий ринок золота. Проаналізовано чотири угоди центральних банків щодо золота, підписані з метою зміцнення контролю за ситуацією на ринку золота й уникнення некоординованого продажу дорогоцінного металу. Ці документи закріпили за золотом статус важливого елемента світових монетарних резервів і визначили обсяги щорічного продажу золота, які не можна перевищувати. Де-факто угоди покривають 85% світових золотих резервів, тому спроможні контролювати ситуацію на світовому ринку золота.

Аналіз коливання цін золота показує, що вони завжди реагують у відповідь на значні зміни в політиці держав. Для прикладу, у 1862 році, коли Казначейство США оголосило про припинення обміну долара США на золото, ціна дорогоцінного металу зросла з 20,67 дол. США до 27,35 дол. США і продовжувала зростати після цього. Таке зростання було зумовлене недовірою до долара США, у зв’язку з його сеньйоражем для підтримки воєнних витрат.

Золотий стандарт було відновлено у 1879 році, тоді ціна золота повернулася до довоєнного рівня – 20,67 дол. США, на цьому рівні вона протрималася до 1933 року, коли США встановили обмеження на обмін валюти і підняли ціну золота до 35 дол. США.

Заснування Міжнародного валютного фонду у 1944 році сприяло закріпленню за золотом центральної ролі у міжнародній валютній системі.

Аналіз зміни обсягів золотих резервів у центральних банках у період чинності угод центральних банків щодо золота показує, що якщо до 2009 року спостерігалось скорочення обсягів золотих резервів, то з 2009 року вони, навпаки, почали поступово зростати. Разом зі зростанням резервів почала зростати і ціна золота на світовому ринку. У 2009 році ціна золота піднялася до позначки 1087,50 дол. США за унцію, а в 2010 році зупинилася на позначці 1420,25 дол. США за унцію. Період глобальної фінансової кризи (2007–2009 роки) співпадає з періодом, коли обсяги світових золотих резервів були найнижчими. Після кризи країни вирішили знову повернутися до золота як до “безпечної гавані”, цим самим поступово зменшуючи акцент на доларах США як резервній валюті в міжнародній валютній системі. Значним було зростання світових золотих резервів у 2015 році.

Криза 2008 року спонукала до впровадження нових стандартів і правил з метою уникнення системних ризиків для фінансової системи. Висока ліквідність золота і відсутність у нього кредитного ризику сприяють його використанню як високоякісного забезпечення і важливої складової фінансової системи в сучасних умовах.

За період функціонування угод центральних банків щодо золота офіційний продаж золота з 2010 року змінила купівля дорогоцінного металу центральними банками, що формує значну частину попиту на дорогоцінний метал. Зокрема, у 2015 році ця частка становила 14% сукупного попиту.

Порівняння структури попиту золота у 1999 і 2015 роках показало, що частка інвестицій зросла з 9 до 21%, попит в ювелірній справі скоротився з 80 до 57%, а в промисловості – з 10 до 8%. Помітно змінилася і структура попиту на срібло в досліджуваній період. Як і у випадку з золотом, попит на срібло скоротився у промисловості та в ювелірній справі, натомість, зріс попит на золоті монети і зливки – з 3% у 1999 році до 25% у 2015 році.

Якщо порівнювати структуру попиту на золото і срібло у 2015 році, можна побачити, що срібло порівняно з золотом є значно більше затребуваним у промисловості (56% і 8% відповідно), тоді як, на відміну від срібла, попит на золото значною мірою формується за рахунок офіційної купівлі золота центральними банками.

Змін зазнала і структура пропозиції. Як уже зазначалося, чистий продаж золота центральними банками з 2010 року змінила чиста купівля. Також виявлено скорочення обсягів продажу срібла центральними банками, а в 2014 році вони, вперше за досліджуваній період, дорівнювали нулеві.

За період з 1990 року по 1999 рік видобуток срібла збільшився на 4%, тоді як попит зі сторони промисловості зріс на 22%, це зумовило зростання ціни срібла від 4,07 дол. США за унцію у 1990 році до 5,22 дол. США за унцію у 1999 році. Продажі срібла Китаєм у 1999 і 2000 роках збільшували пропозицію дорогоцінного металу на ринку, стримуючи цим самим зростання ціни на срібло.

Різка зміна у співвідношенні між попитом і пропозицією привела до зростання ціни срібла у 2004 році до позначки 6,65 дол. США за унцію. Значне зростання попиту на дорогоцінний метал в інвестиційній діяльності сприяло рекордному за 26 років підвищенню ціни срібла до позначки 11,57 дол. США за унцію у 2006 році. Значна частка інвестиційного попиту була зумовлена успішним запуском Barclays' Global Investors iShares Silver Trust ETF. Зростання попиту на дорогоцінний метал у промисловості та в інвестиційній діяльності сприяли підвищенню ціни срібла. У 2010 році ціна срібла дорівнювала 20,16 дол. США за унцію, на той момент це була друга найвища ціна після рекордної позначки у 1980 році.

Аналіз співвідношення між цінами золота і срібла з 1968 року показує, що цей показник має тенденцію до зростання, хоча й нерівномірною. Така тенденція свідчить про те, що в довгостроковому періоді цінність срібла відносно золота зменшується, хоча в короткостроковому періоді спостерігається чергування між зростанням і падінням цінності срібла відносно золота.

Доведено, що у випадку золота і срібла ціна дорогоцінного металу визначає вартість виробництва, а не навпаки. Результати дослідження показали, що зростання ціни дорогоцінного металу веде до зростання витрат з лагом в один рік для золота, і з лагом у два роки – для срібла.

У третьому розділі роботи – “Фактори впливу на ціни золота і срібла” – досліджено вплив економіки США та ціни на нафту на світові ціни дорогоцінних металів; з'ясовано, яким є вплив на ці ціни фінансової і економічної глобалізації; виявлено, яким чином формується ціна на дорогоцінні метали в Україні та проведено порівняльний аналіз прибутковості депозитів у національній валюті, у золотих зливках і у срібних зливках в Україні.

В умовах фінансової глобалізації за дорогоцінними металами закріпився статус “безпечної гавані” та страхового фонду держав. Інтеграція фінансової системи держави у міжнародні фінансові ринки має не лише позитивні, а й негативні наслідки, серед яких відкритість до зовнішніх шоків, прикладом яких була фінансова криза 2008 року.

Як було досліджено раніше, до початку згаданої кризи, світові золоті резерви поступово скорочувалися, тоді як після неї вони почали різко зростати, що ознаменувало собою повернення золота на світові фінансові ринки. Отже, виявлення посиленого інтересу до пошуку альтернативних джерел інвестування зумовлене зростанням нестабільності фінансових ринків,

спричиненим змінами глобальних фінансових умов і фінансового становища країн з найвищим розвитком економіки. Однією з таких країн є США.

Для пояснення зміни курсу золота і срібла в ролі незалежних змінних було використано: індекс долара США; рівень інфляції в США (лише для пояснення номінальної ціни золота і срібла); ставку LIBOR, вираховану для долара США; світову ціну нафти; індекс S&P 500.

У період з 1999 по 2007 роки відсутнім був вплив індексу S&P 500 на ціни обох металів. Статистично незначущим тоді був вплив рівня інфляції в США і ставки LIBOR на ціни золота і срібла. Значним і статистично значущим є вплив індексу долара США і ціни нафти на ціни дорогоцінних металів. Зростання індексу на 1 веде до падіння номінальної ціни золота на 4,66 долара США і до падіння ціни срібла на 0,08 долара США. Прямо пропорційним і статистично значущим є вплив підвищення світової ціни нафти. Подорожчання нафти на 1 долар США зумовлює зростання ціни золота на 1,62 долара США, а ціни срібла на 0,06 долара США (номінальні ціни). Загалом ці незалежні змінні сильніше впливають на реальну і номінальну ціни золота.

Дослідження показало, що сила впливу і значущість отриманих коефіцієнтів є різними для моделей, які охоплюють вибірку даних за період з січня 1999 року по грудень 2007 року і для моделей з даними від січня 2008 року по грудень 2015 року, що додатково підтверджує наявність структурних змін у 2008 році. У вибірці даних з січня 2008 року, на відміну від попередньої вибірки, статистично значущим є вплив рівня інфляції в США на номінальну ціну золота. Зростання інфляції на 1% зумовить зростання ціни золота на 23,35 дол. США. Ціна нафти має статистично незначущий вплив на ціни золота і прямо пропорційний та статистично значущий вплив на ціни срібла. Зростання ціни нафти на 1 долар США веде до підвищення реальної ціни срібла на 0,04 долара США, а номінальної ціни срібла – на 0,08 доларів США. Обернено пропорційним є вплив індексу S&P 500 на ціни дорогоцінних металів.

Фінансова глобалізація є важливою складовою економічної глобалізації, оскільки важливим рушійним елементом останньої є лібералізація рухів капіталів і дерегуляція фінансових послуг. Крім того, глобалізаційні процеси в різних сферах є взаємопов'язаними між собою, тому цікаво ширше дослідити вплив цих процесів на коливання цін дорогоцінних металів.

Щоб оцінити вплив глобалізації на світовий ринок золота як незалежні змінні було використано: індекс економічної глобалізації у світі; індекс політичної глобалізації у світі; індекс соціальної глобалізації у світі; приріст світового ВВП, перерахований за ПКС; зміну обсягів золотих резервів у світі.

Вплив соціальної глобалізації на ціни дорогоцінних металів є негативним. Найпомітніше на ціни золота і срібла впливають глобалізація в економічній сфері та приріст світової ВВП, перерахований за ПКС, між цими показниками існує прямо пропорційна залежність. Зростання індексу економічної глобалізації на 1 зумовить підвищення реальної ціни золота на

2,8%, а номінальної на 5,9%. У випадку зі сріблом зростання буде дорівнювати відповідно 5,1% і 8,2%. Однаковим є вплив зміни обсягів золотих резервів на реальні та номінальні ціни золота і срібла. Збільшення світових резервів на 1 тонну веде до зростання цін золота і срібла на 0,1%.

Ціна дорогоцінних металів в Україні змінюється залежно від коливання долара США, а Україна не має впливу на світові ринки золота і срібла. З огляду на це, отримані коефіцієнти в моделях, побудованих для цін золота і срібла, виражених в гривнях, відрізняються від коефіцієнтів, отриманих при побудові моделі для цін дорогоцінних металів на світовому ринку пропорційно до зміни курсу долара США до гривні.

За допомогою порівняльного аналізу реальних процентних ставок на депозити в національній валюті, у золотих зливках і у срібних зливках в Україні з'ясовано, що за умов інфляції більш прибутковими є депозити в золотих зливках. Крім того, реальні процентні ставки на депозити у банківських металах, як досліджено, вищі за реальні процентні ставки на депозити в національній валюті.

Для обчислення індексу фінансової глобалізації було застосовано кількісний метод, використаний в дослідженні Ф. Лейн і Дж. Мілесі-Ферретті. Відповідно до запропонованого підходу індекс фінансової глобалізації є сумою зовнішніх активів і зобов'язань у відсотках від сукупного ВВП. Отримані дані було розділено на чотири групи, відповідно до класифікації Світового банку країн за рівнем доходу.

Дослідження зв'язку між динамікою фінансової глобалізації у країнах з різним рівнем доходу та приростом світових цін золота і срібла показав, що пришвидшення темпів фінансової глобалізації у країнах з вищим середнім доходом позитивно корелює з приростом світової ціни золота. Між динамікою фінансової глобалізації у країнах з нижчим середнім доходом і приростом світової ціни золота кореляція є незначною і негативною. Незначна позитивна кореляція спостерігається між динамікою фінансової глобалізації в країнах з високим доходом і з найбільшими обсягами золотих резервів і приростом світової ціни золота. У випадку зі сріблом вплив динаміки фінансової глобалізації у згаданих групах країн є незначним і обернено пропорційним. Негативна кореляція присутня між динамікою фінансової глобалізації у країнах з низьким доходом і приростом ціни срібла. 27% падіння ціни срібла супроводжувалися пришвидшенням темпів фінансової глобалізації у країнах з низьким доходом.

Протилежною є ситуація у випадку з приростом золотих резервів у світі. Помірною і позитивною є кореляція між динамікою фінансової глобалізації у країнах з низьким рівнем доходу та приростом золотих резервів у світі. Негативною і незначною є кореляція між приростом золотих резервів у світі та динамікою фінансової глобалізації у країнах з найбільшим обсягом золотих резервів і країнах з високим доходом. Кореляція між приростом резервів і фінансовою глобалізацією у країнах вищим і нижчим середнім доходом є позитивною і незначною.

ВИСНОВКИ

Глобалізаційні процеси в фінансовій сфері зумовлюють відкритість економік до зовнішніх шоків, що сприяє пошуку альтернативних джерел інвестування і страхового фонду держави через дослідження еволюції ролі та функцій дорогоцінних металів в умовах їхньої офіційної демонетизації.

За підсумками дослідження теорії і практики функціонування світового ринку дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації сформульовано такі висновки:

1. Світовий ринок дорогоцінних металів визначено як сукупність спеціальних центрів купівлі-продажу дорогоцінних металів за ринковими цінами та економічних відносин між різними країнами з метою цілодобової торгівлі фізичним металом (золото, срібло, платина і метали платинової групи) та похідними інструментами за умов практично повної відсутності державного регулювання купівлі-продажу золота, срібла, платини і металів платинової групи.

2. Обґрунтовано поділ факторів впливу на ціну дорогоцінних металів залежно від їхньої природи на чотири групи: фізичні, економічні, політичні та психологічні фактори. Найважче вплинути на першу групу, що зумовлено технологічною складністю процесу видобування і обмеженістю запасів дорогоцінних металів. До фізичних факторів належать обмежений обсяг запасів дорогоцінних металів і технологічна складність процесу видобування цих металів. До економічних – тенденції на валютному ринку, інфляція, дефіцит платіжного балансу рахунку поточних операцій, стан золотовалютних резервів, темпи економічного зростання розвинених країн. Політичні фактори формують законодавчі обмеження на купівлю і торгівлю золотом, політичні конфлікти. До четвертої групи входять психологічні фактори, зумовлені спекуляціями на біржі, війнами, різними моделями поведінки споживачів.

Вирішальним фактором впливу на ціни платини та металів платинової групи на світовому ринку є фізичний фактор, оскільки стрибки цін зумовлені здебільшого зростанням попиту в промисловості, що за нееластичної пропозиції спричинило зростання ціни.

3. З урахуванням об'єктивних реалій переглянуто перелік функцій дорогоцінних металів. Золото і срібло перестали слугувати мірою вартості та засобом обігу, також ці метали вже не виконують функцію світових грошей. Водночас, в умовах фінансової глобалізації дорогоцінні метали набули нових функцій: засобу нагромадження, страхового фонду грошової системи держави, індикатора політичного та економічного клімату держави.

Доведено, що навіть після офіційного процесу демонетизації золото і срібло зберігають свої переваги як засоби інфляційного хеджування, оскільки порівняно з іншими металами краще проявляють себе у періоди високої інфляції та економічної нестабільності. Аналіз кон'юнктури світового ринку дорогоцінних металів підтверджує, що в цій ролі золото проявляє себе краще за срібло, що, зокрема, зумовлено нижчим рівнем дохідності останнього.

Проаналізовано частку дорогоцінних металів у золотовалютних резервах і з'ясовано, що хоча фізичні обсяги золота у резервах порівняно з 1999 роком скоротилися, проте частка дорогоцінного металу, навпаки, збільшилася, що зумовлено зростанням ціни золота. Центральні банки суттєво впливають на ринкові умови, оскільки у золотовалютних резервах зосереджено близько 18% усього видобутого золота.

Держави золотом забезпечені неоднаково. Якщо за загальними обсягами золота лідерами є США, Німеччина, Італія, Франція та Китай, то за часткою цього дорогоцінного металу на одну особу перед ведуть Швейцарія, де на кожного громадянина припадає близько 129 грам золота, Ліван (64 грами), Німеччина (42 грами), Італія (41 грам) і Франція (37 грам), тоді як в Україні цей показник становить лише 0,6 грама. За часткою золота у золотовалютних резервах першість має Таджикистан – 86,9%.

Доведено неможливість повернення до прив'язки валют до золота, оскільки станом на 2015 рік світові золоті резерви, які становлять 17,58% всього видобутого золота, дорівнювали лише 1,43% світового ВВП, що також свідчить про трансформацію ролі золота від основи світової валютної системи до важливого елементу світових монетарних резервів.

4. Доведено, що з початком чинності угод центральних банків щодо золота змінилися структура попиту та пропозиції золота і срібла. З 2010 року центральні банки знову почали купувати більше золота, ніж продавати, цим самим формуючи значну частину попиту на золото (14%). Порівняння структури попиту на золото у 1999 році та в 2015 році показало, що частка інвестицій зросла з 9 до 21%, попит в ювелірній справі скоротився з 80 до 57%, а в промисловості – з 10 до 8%.

Основну частку пропозиції золота на світовому ринку формує видобуток дорогоцінного металу. До 2009 року значну частку пропозиції становив також офіційний продаж золота центральними банками. До 2010 року обсяг лому золота поступово зростав, а впродовж останніх п'яти років почав скорочуватися.

Дослідження структури попиту на срібло у світі показало, що найбільш затребуваним цей метал є у промисловості (включно з попитом на столове срібло) – 56%, друге місце посідає ювелірна справа – 19%, попит на монети і зливки становить 25% загального попиту.

У структурі попиту впродовж 1999–2015 років значно зросла частка інвестицій у фізичний метал (монети і зливки). Якщо 1999 року частка монет у загальній структурі була порівняно невеликою і дорівнювала лише 3%, тоді як попит на срібло в ювелірній справі становив 31%, а в промисловості – 65% сукупного, то в 2015 році розрив між попитом на монети і зливки та попитом на срібло в ювелірній справі скоротився і дорівнював відповідно 25% і 19% загального попиту.

Аналіз пропозиції срібла показав, що значною мірою зменшився продаж срібла центральними банками: якщо 1999 року він дорівнював 93,1 млн унцій,

то у 2015 році практично не здійснювався. Частка видобутку металу зросла, а частка лому срібла, навпаки, знизилася. У 2015 році пропозиція срібла у світі на 84% була сформована за рахунок видобутого металу і на 16% – з лому срібла.

На підставі дослідження коливання реальної та номінальної цін золота і срібла з'ясовано, що попри зростання номінальної ціни дорогоцінних металів реальна ціна золота і срібла дотепер не досягла позначки 1980 року. Аналіз співвідношення між ціною золота і срібла підтверджує, що у довгостроковому періоді ціна срібла відносно золота падає. Ціни золота і срібла коливаються аналогічно, що підтверджується однаковими періодами зростання та падіння цін обох металів, а також показником кореляції, який дорівнює 0,97.

5. Криза 2008 року показала важливість пошуку активів, відокремлених від окремої країни, такими є дорогоцінні метали і золото зокрема. В умовах фінансової глобалізації, коли країни є більш відкритими до зовнішніх шоків в умовах неефективної макроекономічної політики, зростає актуальність використання золота як страхового фонду для держави і “безпечної гавані” для інвесторів. Такі властивості золота як: хеджування від інфляційних коливань, внутрішня вартість, відокремленість від окремої країни, захист від геополітичних ризиків, а також від коливань долара США зумовлюють доцільність збільшення частки золота у структурі золотовалютних резервів країн, що розвиваються, і України в тому числі.

Порівнянням категорій банківських і дорогоцінних металів виявлено, що категорія “банківські метали” вужча за обсягом і включає золото, срібло, платину і паладій, тоді як до категорії “дорогоцінні метали”, окрім згаданих належать родій, рутеній, осмій та іридій. Досліджено перелік операцій в Україні з банківськими металами на міжбанківському і міжнародному валютних ринках, які уповноважені здійснювати певні банки. Доведено, що в умовах інфляції більш прибутковими є депозити в золоті зливки. Крім того реальні процентні ставки на депозити у банківських металах, як показало дослідження, вищі за реальні процентні ставки на депозити в національній валюті.

6. Підтвердженням зростання ролі золота в умовах фінансової глобалізації є значення коефіцієнта кореляції між динамікою фінансової глобалізації в країнах з різним рівнем доходу та світовою ціною золота і обсягом золотих резервів у світі. Найсильніше ціна золота корелює з динамікою індексу фінансової глобалізації в країнах з рівнем доходу вище середнього, кореляція є прямо пропорційною. Обсяг золотих резервів найбільше корелює з фінансовою глобалізацією в країнах з низьким доходом. Ціна срібла негативно корелює з динамікою індексу фінансової глобалізації в країнах з різним рівнем доходу, що свідчить про більшу орієнтацію ринку срібла на промисловий сектор, а не на інвестиційний.

Економетричний аналіз показав, що приріст індексу фінансової глобалізації в групі країн з високим рівнем доходу на 1% веде до приросту ціни золота на кінець року на 0,23%. Для групи країн з вищим середнім

доходом цей коефіцієнт дорівнює 0,33%. На противагу цьому, зростання темпів фінансової глобалізації в країнах з нижчим середнім доходом на 1% веде до падіння ціни золота на 0,53%, цей вплив є найсильнішим.

Аналіз кореляції між динамікою фінансової глобалізації в Україні в період з 2001 року по 2015 рік і обсягом золота в складі золотовалютних резервів показав, що 48% зростання обсягів золотих резервів в Україні співпадають зі зростанням індексу фінансової глобалізації в Україні.

7. Отримані в ході побудови рівнянь коефіцієнти показали, що зростання індексу долара США на 1 пункт в період з січня 1990 року по грудень 2007 року пояснює падіння номінальної ціни золота у світі на 4,66 дол. США, реальної ціни золота в світі – на 2,55 дол. США, а номінальної ціни золота в Україні – на 24,03 гривні. Для срібла коефіцієнти є такими: падіння реальної ціни срібла у світі на 0,04 дол. США, номінальної ціни срібла на світовому ринку – на 0,08 дол. США, а ціни срібла в Україні, вираженої в гривнях, – на 0,43. Це підтверджує нашу гіпотезу про те, що зі зростанням індексу долара США ціна дорогоцінного металу, виражена в цій валюті, знижується.

У вибірці даних з січня 2008 року, на відміну від попередньої вибірки, статистично значущим є вплив рівня інфляції в США на номінальну ціну золота. Зростання інфляції на 1% зумовить зростання ціни золота на 23,35 дол. США. Ціна нафти має статистично незначущий вплив на ціни золота і прямо пропорційний та статистично значущий вплив на ціни срібла. Зростання ціни нафти на 1 долар США веде до підвищення реальної ціни срібла на 0,04 долара США, а номінальної ціни срібла – на 0,08 доларів США. Обернено пропорційним є вплив індексу S&P 500 на ціни дорогоцінних металів.

Зростання індексу на 1 пункт зумовлює падіння номінальної ціни срібла на 0,34 дол. США, а реальної ціни срібла – на 0,16 дол. США. Для золота падіння, за інших рівних умов, буде таким: 6,37 дол. США для реальної ціни золота і 13,71 дол. США для номінальної ціни золота на світовому ринку. Ще сильнішим і також обернено пропорційним є вплив зміни ставки LIBOR, вирахованої для долара США. Зростання ставки на 1 пункт, за інших рівних умов, веде до падіння номінальної ціни золота на 29,35 дол. США (t-статистика дорівнює -1,14), реальної ціни золота – на 8,81 дол. США (t-статистика дорівнює -0,79), номінальної ціни срібла – на 1,33 дол. США (t-статистика дорівнює -1,34) а реальної ціни срібла – на 0,54 дол. США (t-статистика дорівнює -1,28).

З'ясовано, яким чином глобалізаційні процеси та світові макроекономічні показники впливають на зміни реальних і номінальних світових цін золота і срібла.

Як і в моделях, побудованих для дослідження цін золота, так і в тих, що стосувалися цін на срібло у світі, статистично незначущим виявився вплив індексу політичної глобалізації на світові ціни дорогоцінних металів (як реальні, так і номінальні). Вплив інших незалежних змінних є статистично значущим в обох випадках. Вплив незалежних змінних є сильнішим у моделях, які пояснюють зміну цін срібла на світовому ринку. Найбільшою

мірою на зміну реальної і номінальної цін золота і срібла впливають індекс економічної глобалізації і обсяг золотих резервів у світі. Між цими незалежними і залежними змінними існує прямо пропорційна залежність, що підтверджує висунуту гіпотезу. Зростання індексу економічної глобалізації на 1 зумовить підвищення реальної ціни золота на 2,8%, а номінальної – на 5,9%. У випадку зі сріблом зростання буде дорівнювати відповідно 5,1% і 8,2%. Однаковим є вплив зміни обсягів золотих резервів на реальні та номінальні ціни золота і срібла. Збільшення світових резервів на 1 тону веде до зростання цін золота і срібла на 0,1%. На противагу висунутій на початку дослідження гіпотезі, вплив приросту світового ВВП, перерахованого за ПКС, на світові ціни золота і срібла є позитивним, що говорить про те, що ціна дорогоцінних металів зростає в умовах економічного розвитку держав, а не у відповідь на економічний спад.

З'ясовано, що незалежні змінні впливають на ціни золота і срібла в Україні подібно до того, як вони впливають на світові ціни. Проте ціни на золото і срібло в Україні, на відміну від світових цін, з січня 2008 року по грудень 2014 року не можна пояснити за допомогою запропонованої моделі.

Номінальні ціни золота і срібла в Україні зростатимуть з приростом обсягів золотих резервів у світі та за умов пожвавлення темпів економічної глобалізації. На противагу цьому, приріст світового ВВП негативно впливатиме на ціни дорогоцінних металів. Ціна дорогоцінних металів в Україні змінюється залежно від коливання долара США, а Україна не має впливу на світові ринки золота і срібла. Отже, отримані коефіцієнти в моделях, побудованих для цін золота і срібла, виражених в гривнях, відрізняються від коефіцієнтів, отриманих при побудові моделі для цін дорогоцінних металів на світовому ринку пропорційно до зміни курсу долара США до гривні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. Доскочинська Л. С. Аналіз впливу глобалізації на ціну золота / Доскочинська Любов // Схід. – 2014. – №6 (132). – С. 15–18.
2. Доскочинська Л. С. Вплив американського фактора на ціну золота / Любов С. Доскочинська // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №1 (163). – С. 398–402.
3. Доскочинська Л. С. Золото – фінансовий актив в умовах фінансової глобалізації / Л. С. Доскочинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – №22. – С. 234–239.
4. Доскочинська Л. С. Сучасні фактори впливу на ціну золота / Доскочинська Любов // Схід. – 2013. – №4 (124). – С. 15–18.

5. Доскочинська Л. С. Характеристика дорогоцінних металів як товару / Любов Доскочинська // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. – Сер. “Міжнародні відносини” – 2012. – Вип. 31. – С. 316–321.

6. Doskochynska L. Evolution of the role of silver in the economy of the state in the context of financial globalization / Lyubov Doskochynska // Kwartalnik Wydziału Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku / Przedsiębiorstwo & Finanse. – 2015. – №3 (10). – S. 19–26.

в інших виданнях:

7. Доскочинська Л. С. Еволюція ролі золота в економіці держав / Любов Доскочинська // Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 2012. – С. 93–95.

8. Доскочинська Л. С. Еволюція ролі срібла в економіці держав / Любов Доскочинська // Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 2014. – С. 447–449.

9. Доскочинська Л. С. Методологічні підходи до визначення функцій дорогоцінних металів у сучасних умовах / Любов Доскочинська // Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин: політика, економіка, право : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 2012. – С. 204–206.

10. Доскочинська Л. С. Роль золота та срібла в фінансовій діяльності держав / Доскочинська Л. С. // Актуальні проблеми економіки України: науковий підхід до їх вирішення : зб. матеріалів всеукр. наук. інтернет-конф. – Тернопіль : Тайп, 2013. – С. 34–36.

АНОТАЦІЯ

Доскочинська Л. С. Світові ринки дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2017.

У дисертації проаналізовано вплив економічної і фінансової глобалізації на еволюцію ролі дорогоцінних металів і на кон'юнктуру ринку золота і срібла у світі. Уточнено і доповнено визначення світових ринків дорогоцінних металів, та з'ясовано сутність їх функціонування. Досліджено основні характеристики дорогоцінних металів як товару і як грошей. Обґрунтовано неможливість трактування дорогоцінних металів лише як товару. Систематизовано існуючі в літературі фактори впливу на ціни дорогоцінних

металів. Проведено економетричний аналіз впливу економіки США та глобалізаційних процесів у світі на ціни золота і срібла. Обґрунтовано неможливість повернення до прив'язки валют до дорогоцінних металів. Зроблено висновки стосовно перспективи майбутнього зростання цін на золото і на срібло, окреслено тенденції й суперечності розвитку ринку дорогоцінних металів у світі та в Україні.

Ключові слова: фінансова глобалізація, економічна глобалізація, світові ринки дорогоцінних металів, демонетизація, золотий стандарт, золоті резерви.

АННОТАЦИЯ

Доскочинская Л. С. Мировые рынки драгоценных металлов в условиях финансовой глобализации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – Мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2017.

В диссертации проанализировано влияние экономической и финансовой глобализации на эволюцию роли драгоценных металлов и на конъюнктуру рынка золота и серебра в мире. Уточнены и дополнены определения мировых рынков драгоценных металлов, выяснена сущность их функционирования. Исследованы основные характеристики драгоценных металлов как товара и как денег. Обоснована невозможность трактовки драгоценных металлов только как товара. Систематизированы существующие в литературе факторы влияния на цены драгоценных металлов. Проведен эконометрический анализ влияния экономики США и глобализационных процессов в мире на цены золота и серебра. Обоснована невозможность возврата к привязке валют к драгоценным металлам. Сделаны выводы о перспективе будущего роста цен на золото и на серебро, определены тенденции и противоречия развития рынка драгоценных металлов в мире и в Украине.

Ключевые слова: финансовая глобализация, экономическая глобализация, мировые рынки драгоценных металлов, демонетизация, золотой стандарт, золотые резервы.

ABSTRACT

Doskochynska L. S. World markets of precious metals under the conditions of financial globalization. – Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of sciences on a specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine, 2017.

The aim of dissertation is to define main factors affecting real and nominal prices of gold and silver on the world market and in Ukraine. Evolution of world markets of precious metals under the conditions of financial globalization was analyzed and practical guidance of usage of precious metals in the investment and as part of the foreign exchange reserves was defined.

Conjuncture on the world gold and silver markets was analyzed and conclusions about the role of precious metals in the investment were drawn. The analysis of precious metals role in the economy of state shows that regardless of demonetization these precious metals continue to be actively used as a financial asset and for inflation hedging too. The structure and change of demand and supply for precious metals in different sectors is examined. The dynamic of real and nominal prices for the precious metals in the world market is considered. The features of the correlation between gold and silver are determined and analyzed.

Analysis of gold reserves has demonstrated that after the world financial crisis volume of this precious metal in the foreign exchange reserves has increased significantly, proving that after the financial crises central banks decided to return to the usage of gold as “safe haven”.

An analysis of factors influencing the price fluctuations of gold and silver has been conducted. The conclusions regarding prospects for the usage of gold and silver as a financial asset were drawn. Based on the econometric evaluation was proved that US economy has strong impact on the world prices of gold and silver. From January 1999 till December 2007 prices of precious metals were significantly affected by the US dollar index and oil prices. From January 2008 till December 2015 impact of oil prices on gold prices was no longer significant, in contrast, according to the results obtained, impact of the inflation level in USA become significant on the gold prices. Also was shown a positive correlation between the index of economic globalization, changes in the volume of gold reserves and the fluctuations in the gold and silver world prices. Impact of index of financial globalization for countries with different level of income on gold and silver prices was calculated. Based on the econometric evaluation was proved that there is a significant positive impact of dynamic of financial globalization in countries with high income and upper middle income on growth of world gold prices; impact of financial globalization in countries with lower middle income on gold prices is significant but negative.

Keywords: financial globalization, economic globalization, world markets of precious metals, demonetization, gold standard, gold reserves.